

ASPANDAG'I EN' JAQTI JULDIZ

Dosmaganbetova Elmira
Baslawish tálim qànigeligi
2- kurs talabası

Annotaciya: Ibrayım Yusupotın ómiri, eń dáslepki ret shayırlıq bosáǵasına qoyǵan qáдеми, tórtlikleri arqalı óz oqıwshısı menen bólispekshi bolǵan sóz iyesiniń ishki keshirmeleri sáwlelengen qosıq qatarları keltirilgen.

Gilt sózler: Ibrayım Yusupov, massagetler, Qaraqalpaqtın qos bayteregi

Bul topıraқта neshshe mın adamlardıń izi joq deysiz. Meyli shax bolsın, meyli gedey, meyli dúnya júzin alǵan Iskender bolsın, meyli ishindegi júrek terbelisin qag'azǵa tókken shayır. Hár biri bul álemdi atı jaylaǵan óz dáwirindegi bir juldız bolǵan. Bul juldızlar hámiyshe jaynap turadı deysiz be? Yaq, ádiwlim, ayırım juldızlardıń janıwı tek waqtınshalıq boladı.

Iskender dúnya jıyǵan shıǵar, hákim bolǵ'an shıǵar, biraq bul onıń insanlar júregine de hákim bolıwın ańlatpaydı.

Aspanda jıltıraǵan san mın juldızlar bar. İnsan kewlin tappaǵan juldızlar bolsa nur shashıwın áste joǵaltadı. Biraq sonday insanlar bar olar sóz gáwharın terip júrip jáhándi gezedi. Durıs olar hámme elge barmaǵan bolıwı múmkin. Biraq hámme eldegi adamlardıń kewline bara alǵan. Álbette, bul — shayırlar. Aqırı aytadıǵoy qılısh kúshi jetpegen jerdi qálem menen alamız dep. Áne sol qılısh tıǵı jetpeytuǵın mákan insan qálbi. Sonıń ushın da biz búgin " Kewil kewilden suw isher" dep jırlaǵan shayır, qaraqalpaǵımınń jaqtı juldızı Ibrayım Yusupov dóretiwshiligi haqqında jır tolgaymız.

Óz dóretiwshilik dúnyasın biz benen bólispekshi bolıp, oyındaǵıların qaǵazǵa marjanday tókken babamızdıń qosıqları hárbir insannıń kewlin terbeliske keltirgeni ushın ba elege shekem hesh girbińsiz jasawın dawam etpekte. Qálem ushındaǵı sıya qaǵazǵa sonday sheberlik penen qondırılǵan, oqıǵan adam "Yapırmay! Meniń oyımdı qaydan bildi eken-ay!"— dep jaǵasın uslap qoya beredi. Shayır sol qálb tarlarınıń qanshelli qattı tartılǵanlıǵın, onnan gózzal nama shertpekshi bolsa ástelik penen tarǵa qol tiygiziwin bolmasa bir demde onıń úzilip ketiwin, al ayırım joqarı notalardı shertkende de kewil tarlarınıń miytindey bekkem bolıp úzilmewin bilgen shayır Ibrayım Yusupov " Adam tastan qattı gúlден de názik" dep ta'riyipleydi.

Óz ómirin lirika menen baylanıstırıp, kórkem bezewler menen bezep "Qaratal" qosıǵın áziz oqırmanlarına inam etedi.

Anam saǵan baylap meniń átkónshegimdi,
Terbeltkende ırǵalǵansań hayyalap sen de.
Seniń úniń, tursań gúwlep aldında tamnıń,

Janıma únles háyyiwindey áziz anamnıń.

Ózinin' shayırlıq jolın baslawın tómendegi qatarlar arqalı elesledi:

Gá shejiresin baslaytuǵın ğarrıday únsiz,

Gá romantik jas qıyalday shuwlap tınımsız.

Qulaǵımnan ketpes sira tuwısqan talım,

"Shayır bol" dep maǵan talay sıbırlaǵanıń.

Óziniń ilim jolındaǵı dáslepki qádemlerin, qalaǵa oqıwǵa barıwın, eseyip ómirdiń pás-bálintin ańlap jetiwin tómendegi qatarlar arqalı áziz oqıwshıǵa bılay jetkeredi:

Bilim quwıp men qalaǵa sapar shekkende,

Haq jol tilep, anam menen uzattıń sende,

Suw boyında qaldı sóytip tentek balalıq,

Men erjettim sennen shıqqan narttay buralıp.

Shayır ómirin sol birǵana tórtlikke sıydırǵan, biraq bul tórtlikler oqırman ushın qanshelli úlken bir tariyxtı bayan etiwin túsiniw qıyın emes.

"Seksewil" qosıǵında xalqımızdıń qaytpas qaralıǵın, jomarlıǵın, hárqanday dúbeleyge shıdam bergen seksewil mısasında táriyipleydi.

Boyında qızǵını bar tas kómirdey,

Shań basıp, quwań tartqan jas kórinbey,

Óz dalasın jawlardan qorǵap turǵan,

Áyyemgi massagettiń láshkerindey.

Ayqasar otlı áptap, jábir menen,

Jıǵılsa isi bolmas qábir menen,

Jawmay ótken bultlarǵa óshegisip,

Túyedey tóze biler sabır menen.

Xalıqtıń deydisindegi shayır óz watanına degen muhabbatın, ondaǵı adamlardıń "sumlıq etse sır aldıratuǵınday" aq kókirekligin, "arbaǵa taw tiye dese tiyeytuǵın" azamatlıǵın, "doslıq dese jerden juldız tapqanday" quwanatuǵın keńpeylligin yoshıp jırlaydı. Tuwılǵan jeri haqqında bolsa "Adamnıń eń ázzi jeri usında, óz watanın taslap ketalmas eken" deydi.

Óz ómiriniń baslawshısı bolǵan ustazına mına tórtliklerdi arnaydı:

Jez qońıraw tańǵı uyqını qashırıp,

Sıyıp otıraman eplep partaǵa,

Shawqım súren háp zamatta basılıp,

Siz payda bolasız jáne ortada.

Solay etip shayır óz ómir jolın qosıqları arqalı jetkeredi. Bul qosıq qatarların oqıw arqalı onıń pútkil basıp ótken jolına názer awdaramız.

Juwmaqlap aytqanda Ibrayım Yusupov xalqımızdıń keshirmelerin óz qatarlarında janlı elesletetuǵın, insanlardıń kewil tolǵanısların bir jipke monshaqtay dizgen "Qaraqalpaqtıń qos bayteregi" niń biri boldı.

Paydalanılğan ádebiyatlar:

1. Т. Мámбетнийазов, Z. Bekbergenova, Z. Мámбетнийазова 9-klass "Ádebiyat" sabaqlıǵı "Bilim" 2019-jıl
2. Kamal Мámбетов, Kamal Palımbetov 10-klass "Ádebiyat" sabaqlıǵı "Bilim" 2017-jıl
3. Ibrayım Yusupov "Shıǵarmalarınıń eki tomlıǵı" "Qaraqalpaqstan" baspası, Nókis—1978